

TALABALARNING SINONIM SO‘ZLARDAN FOYDALANISH KO‘NIKMASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Baltayeva Nodira Timur qizi

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti o‘qituvchisi

nadirabaltaeva30@gmail.com

Annotatsiya Sinonimlar – ma’nolari o‘xshash bo‘lgan so‘zlar. Sinonimlarga oid sohada mahoratni rivojlantirish, o‘xshash so‘zlar orasidagi ma’noning nuanslari va soylarini tushunishni o‘z ichiga oladi. O‘qituvchilar ushbu nuanslarni talabalarga samarali yetkazish uchun kontekstga eng mos bo‘lgan sinonimni tanlash muhimligini ta’kidlashlari maqsadga muvofiq bo‘ladi. Ma’noning nuanslari va soylari: sinonimlar umumiy ma’noga ega bo‘lishi mumkin, lekin ular ko‘pincha konnotatsiya, ohang yoki foydalanishda nozik farqlarga ega. Masalan, “baxtli” va “xursand” sinonimlari ko‘rib chiqiladigan bo‘lsa, ikkalasi ham ijobiy his-tuyg‘ularni bildirsa-da, “baxtli” yanada kuchli yoki jo‘shqin tuyg‘uni ko‘rsatadi, “xursand” esa, albatta, hayajonlanmasdan qoniqish hissini anglatadi.

Kalit so‘zlar va iboralar: ingliz tili, sinonimlar, ingliz tilini o‘qitish, o‘xshash va farq qiluvchi jihatlari, misollar, umumiy ma’nosi, muhokama qilish, yoritish, tahlil qilish.

Kirish Sinonim so‘zlarning kontekstga mosligi aniqlash va to‘g‘ri sinonimlarni tanlash olish ko‘p jihatdan ularni ishlatadigan kontekstga bog‘liq. Ba’zi sinonimlar ma’lum vaziyatlarda bir-birini almashtirsa, boshqalarda biri boshqasidan ko‘ra ko‘proq mos keladi. O‘qituvchilar talabalarga sinonimlarning kontekstga mosligini tajrata olishda ko‘rsatma berishlari kerak. Sinonimlar bilan ishlashda talabalar duch kelishi mumkin bo‘lgan umumiy xatolar va qiyinchiliklarni darslarda muhokama qilinishi kerak. Misol uchun, ba’zi so‘zlar bir-birining o‘rnini bosadigan bo‘lib tuyulishi mumkin, ammo ulardan foydalanish muayyan kontekst yoki mintaqalar bilan cheklanishi mumkin[2].

O'xshash ma'noga ega bo'lgan, lekin har doim ham bir-birini almashtirib bo'lmaydigan sinonimlardan foydalanish yoki muloqotda aniqlikka ta'sir qilishi mumkin bo'lgan nozik farqlarni e'tiborsiz qoldirish kabi keng tarqalgan xatolarga murojaat qilib, darslarda ularni oldini olish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili Mirzaakbarov S. "Ingliz va o'zbek tilida sinonimlarni o'qitishning muhimligi" nomli kitobida sinonimlarning turlarini, o'xshash va farq qiluvchi jihatlarini tahlil qilgan va sinonimlarni o'qitishning muhimligiga bir necha misollar keltirgan[4].

Tadqiqot metodologiyasi shundaki, ushbu mavzuga chuqurroq yondashadigan bo'lsak, sinonimlarni tushunish shunchaki ma'nosi o'xshash so'zlarni topish emas, balki tilning chuqurligi va boyligini o'rganishdir. Bu so'zlar orasidagi nozik farqlarni qadrlashni va tilning ma'noni yetkazishning turli usullarini tan olishni o'z ichiga oladi.

Tahlil va natijalar. Ingliz tilini o'qitishda sinonim so'zlarining o'xshash va farq qiluvchi jihatlarini o'zlashtirishni shakllantirishdagi turli hil yondashuvlardan iborat. Misol keltiradigan bo'lsak, talabalarni sinonimlarni yozishda tajriba qilishga undash. Bu nafaqat ularning tushunishini mustahkamlaydi, balki ijodkorlikni va tilning moslashuvchanligini qadrlashni ham rivojlantiradi. Uzoq muddatli ta'lim, sinonimlarni o'rgatish bir martalik darsdan tashkil topmaydi, talabalarning umrbod bilim olishiga hissa qo'shadi.

Til dinamik bo'lib, doimiy ravishda yangi so'zlar va ma'nolar paydo bo'ladi. So'zlarga bo'lgan qiziqishni uyg'otish va tilning doimiy o'zgaruvchan tabiatini anglash talabalarni umrboqiy o'rganuvchi va tilga qiziquvchilar bo'lishga undaydi.

Sinonim so'zlardan foydalana olish nafaqat ta'lim sohasida balki turli hil sohalarda ham ko'p imkoniyatlar bilan ta'minlaydi. Bularga bir nech misollarni keltirish mumkin; Ishontirish va ritorikani onsonlashtirish, sinonimlarni o'rganish va ishontirish ritorika san'ati bilan chambarchas bog'liq[1]. Muayyan hissiy yoki ishonarli ma'noga ega so'zlarni qanday tanlashni bilish talabalarga jiddiy dalillar keltirish va fikrlarga ta'sir qilish imkoniyatini beradi. Marketing, siyosat va advokatlik kabi sohalarda

sinonimlarning kuchidan foydalana oladigan shaxslar hikoyalarni shakllantirish va ishonchli muloqot qilish uchun yaxshi ta'minlangan. Turli ommaviy axborot vositalarida aloqa, raqamli asrda muloqot turli xil ommaviy axborot vositalari, jumladan yozma matn, og'zaki so'z va onlayn platformalar orqali amalga oshiriladi. Sinonimlarni tushunish talabalarni turli xil vositalarda samarali muloqot qilishga tayyorlaydi. Ijtimoiy tarmoqda post yaratish, taqdimot qilish yoki video konferentsiyada qatnashishdan qat'i nazar, sinonimlarni yaxshi tushunadigan talabalar o'z tillarini vosita va auditoriyaga moslashtirishi mumkin.

Sinonimlarni o'rganishga urg'u berish nafaqat talabalarning til haqidagi tushunchalarini boyitibgina qolmay, balki ularni turli akademik, kasbiy va real muloqot jarayonlarini yuqori darajada o'tkaza oladigan ko'nikmalar to'plami bilan ta'minlaydi. Bu so'zlarni eslab qolish, ifoda va bog'lanish uchun dinamik va kuchli vosita sifatida tilga yaxlit yondashuvni rivojlantiradi[5]. Ushbu fiklarga to'liqroq yondashadigan bo'lsak, bunga misol qilib tushunishni boyitishni keltirsak bo'ladi. Sinonimlarni o'rganish o'quvchilarning til haqidagi tushunchalarini boyitadi. Bu shunchaki o'xshash ma'noga ega so'zlarni identifikatsiya qilishdan tashqariga chiqadi, tildagi nozikliklar va nuanslarni chuqurroq tushunishga yordam beradi. O'tkazish mumkin bo'lgan ko'nikmalarga to'xtaladigan bo'lsak bunda, sinonimlarni o'zlashtirish orqali olingan ko'nikmalar faqat dars mashg'uloti bilan chegaralanmaydi. Ular yuqori darajada o'tkazuvchan bo'lib, talabalarga akademik, professional va real aloqa sharoitlarida foyda keltiradi.

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ushbu innovatsion metodologiyalarni birlashtirish orqali o'qituvchilar sinonimlar uchun qiziqarli va samarali o'rganish tajribasini yaratishlari mumkin. Bunday yondashuv nafaqat tilni tushunishni kuchaytiradi, balki o'quvchilarning so'z boyligini boyitadi, o'quv jarayonini qiziqarli va ta'sirli qiladi. **Bunga bir necha tavsiyalarni misol keltirish mumkin.** Masalan, innovatsion uslublarga to'xtaladigan bo'lsak; "Innovatsion metodologiyalar" atamasi avval muhokama qilingan lug'at jurnallari, mavzuli o'rganish, rolli o'yinlar,

adabiyotlarni tahlil qilish va texnologiyadan foydalanish kabi turli va ijodiy yondashuvlarni anglatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. qizi Baltayeva, N. T. (2024). METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' ABILITY TO LEARN FROM SYNONYMS. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, 5(03), 37-42.
2. Gerda Hassler. "Lafaye's Dictionnaire des synonymes in the History of Semantics" in Sheli Embleton", 1999. – P. 27-40.
3. James Leslie. *Dictionary of the Synonymous Words and Technical Terms in the English Language*. – Edinburgh. 1806. – P.109-111.
4. Mirzaakbarov S. (2021). Ingliz va o'zbek tilida sinonimlarni o'qitishning muhimligi. 2021. – P. 206-210.
5. O'rinboyev O'., Musayev A. *Umumiy tilshunoslik. Ma'ruzalar matni*. – Jizzah, 2006. –B. 72.